

Utopie antropocenu

Antropocen – epoka, w której „człowiek” wywiera wpływ na życie (na) Ziemi na bezprecedensową skalę – pobudza dyskusje w poprzek wąskich podziałów dyscyplin naukowych, inspiruje powstanie nowych ujęć i konceptualizacji (także w wyniku krytyki samego pojęcia antropocenu i wymyślania dlań terminologicznych alternatyw), mobilizuje ruchy aktywistyczne, znajduje odzwierciedlenie w kulturze popularnej, jest bohaterem politycznych sporów, odciska także piętno na ludzko-nie-ludzkich formach życia w „naszym teraz” (Bunz et al. 2017). Antropocen często wywołuje lęk, gniew, dezorientację, poczucie bezradności, zapaści czy marazmu. Skala problemów środowiskowych, społecznych, ekonomicznych, politycznych przytłacza, rodząc apokaliptyczne i dystopijne wizje kresu ludzkości, końca świata, jaki znamy czy wręcz zmięzchu życia w ogóle.

W numerze poświęconym utopiom antropocenu pytamy o to, jak współczesna teoria może na antropocen odpowiedzieć, w szczególności o to, jakie „kontr-apokalipsy” (Żylińska 2018), utopie czy wizje możliwości życia proponuje.

- Czy może pobudzić naszą wyobraźnię do działania i wyciągnąć ją z diagnozowanej zapaści, czy też jedyne, co jej pozostaje to wieszczyc i opisywać sposoby, na jakie tracimy właśnie „naszą” przyszłość?
- Czy współczesna humanistyka zawiera w sobie „impuls utopijny” (Bednarek 2020)? W czym mógłby się on przejawiać? Jakie opowieści o świecie snuć? Jakimi językami, przy użyciu jakich metodologii czy koncepcji? Jakie wyobrażenia ludzko-nie-ludzkiej relacji materializować?
- W jaki sposób możemy dziś odpowiedzieć na poczucie nieodwracalnej straty, na ludzko-nie-ludzkie śmierci, wymieranie, przemoc, na wykorzenienie i nomadyzm spowodowane ekonomiczną, społeczną, polityczną i środowiskową destabilizacją warunków życia?
- Czy możemy mieć nadzieję na odrodzenie życia z ruin, zabliznienie ran, przezwyciężenie trwającej katastrofy, na opanowanie „sztuki życia na zniszczonej planecie” (Tsing et al. 2017)? Jak mogłoby to wyglądać? Jakie warunki musiałyby być spełnione?

- Jakie utopie antropocenu mogą powstać na styku humanistyki, sztuki, nauk przyrodniczych, w wyniku trans czy infradyscyplinarnych działań, praktyk, dociekań? Z jakich źródeł czerpać utopijne inspiracje: ekomarksistowskich, dewzrostowych, feministycznych, *queerowych*? A może lepiej rokując w tym zakresie afrofuturyzm, krytyczna teoria postkolonialna, krytyczny posthumanizm, feministyczny nowy materializm, metodologie kwantowe, wiedze i studia rdzenne bądź studia nad nauką i technologią?
- Jak możemy praktykować utopie antropocenu? Jakie ekonomie, sposoby organizacji, konceptualizacje „człowieka”, tego, co ludzkie i nie-ludzkie składałyby się na takie utopijne praktyki / praktykowanie utopii (e.g. Rogowska-Stangret 2020)?

Za redakcję tomu odpowiadają Monika Rogowska-Stangret i Bartosz Kuźniarz. Zapraszamy do nadsyłania tekstów za pośrednictwem platformy internetowej <http://czasopisma.isppan.waw.pl/index.php/c> do 30 czerwca 2022 roku. Zgłoszenie tekstu do publikacji wymaga rejestracji na platformie. Tożsamość autorek/autorów jest znana Redakcji, dla recenzentek/recenzentów pozostają one/oni anonimowe/anonimowi.

W razie pytań prosimy o kontakt z redaktorami tomu: m.rogowska-stangret@uwb.edu.pl oraz b.kuzniarz@uwb.edu.pl.

Bibliografia:

- M. Bunz, B. M. Kaiser, K. Thiele, „Introduction. Symptoms of the Planetary Condition”, w: *Symptoms of the Planetary Condition: A Critical Vocabulary*, red. M. Bunz, B. M. Kaiser, K. Thiele, Meson Press, Lüneburg 2017.
- J. Bednarek, „Inne światy i impuls utopijny”, w: *Kultury antycypowanych przyszłości*, red. P. Dobrosielski, I. Kurz, i J. Sowa, Biennale Warszawa, Instytut Kultury Polskiej UW, Warszawa 2020.
- M. Rogowska-Stangret, „Opowiedzieć świat inaczej. O praktykowaniu utopii w antropocenie”, w: *Zoopolis. Budując wspólnotę ludzko-nie-ludzką*, red. M. Gurowska, M. Rosińska, A. Szydłowska, Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2020.
- A. Tsing, H. A. Swanson, E. Gan, N. Bubandt (red.), *Arts of Living on a Damaged Planet. Ghosts and Monsters of the Anthropocene*, University of Minnesota Press, Minneapolis, London 2017.
- J. Żylińska, *The End of Man. A Feminist Counterapocalypse*, University of Minnesota Press, Minneapolis 2018.